

STAŻE ZAWODOWE W EUROPIE

RAPORT TW6

Opracowane przez ASTER (Włochy)
przy współpracy z Centre
d'Information Internationale de
l'université de Lyon (Francja)

WŁOCHY/FRANCJA

SPIIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
FORMALNOŚCI ZWIĄZANE Z POBYTEM, UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE, UBEZPIECZENIE OD ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ/UBEZPIECZENIE WYPADKOWE.....	4
FRANCJA	4
NIEMCY	5
WŁOCHY	7
POLSKA	9
WIELKA BRYTANIA	11
INFORMACJE PRAKTYCZNE	13
FRANCJA	13
NIEMCY	13
WŁOCHY	14
POLSKA	15
WIELKA BRYTANIA	15
POSZUKIWANIE STAŻU KROK PO KROKU	17
JAK ZNALEŹĆ STAŻ	19
MIĘDZYNARODOWE USŁUGI PRZYJMOWANIA NA STAŻ / EUROPEJSKIE PROGRAMY WSPÓLNE DLA WSZYSTKICH KRAJÓW	19
PROGRAMY STAŻY STOWARZYSZEŃ STUDENCKICH	20
INNE ORGANIZACJE, STOWARZYSZENIA PRACODAWCÓW ORAZ PROGRAMY STAŻY W FIRMACH W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH	22
JAK SKŁADAĆ WNIOSKI: CV, LISTY MOTYWACYJNE, ROZMOWY KWALIFIKACYJNE	28
POSZUKIWANIE ZAKWATEROWANIA	30
ODNOŚNIKI, BAZY DANYCH ORAZ STRONY INTERNETOWE PRZYDATNE PRZY POSZUKIWANIU STAŻU	33
PONADNARODOWY WYMIAR STAŻU ORAZ KONTEKST MIĘDZYKULTUROWY	38

WPROWADZENIE

Staże są dla młodych osób jednym z najbardziej rozpowszechnionych sposobów zdobywania doświadczenia oraz doskonalenia umiejętności i uzdolnień a dla firm/organizacji sposobem na poznanie przyszłych pracowników i ich motywacji. Pomimo różnych sposobów oferowania pomocy i usług informacyjnych oraz różnic związanych z momentem podejmowania stażu w różnych krajach można również zauważyć wiele podobieństw.

We **Francji** terminem odpowiadającym stażowi jest „*STAGE*”. Podejmowanie stażu podczas nauki w szkole średniej lub podczas studiów jest często stosowaną praktyką. Do firm, organizacji państwowych, wspólnot lokalnych oraz stowarzyszeń wpływają wnioski zarówno od szkół, jak i od samych studentów o przyjęcie na staż jednego lub dwóch kandydatów. Staże odbywane po ukończeniu studiów należą do rzadkości. „*STAGE*” jest obowiązkowy w szkołach inżynierskich, w szkołach biznesu i na studiach zawodowych na uniwersytecie.

W **Niemczech** występuje termin „Praktikum” (praktyka). Na przestrzeni lat „Praktikum” w różnych typach i podczas różnych faz edukacji stało się niezwykle popularne. Jednak w każdym przypadku jest używane do określania okresowych zawodowych zajęć związanych ze studiami pierwszego lub drugiego stopnia. Termin „Praktikum” może mieć więcej niż jedno znaczenie i cel: okres szkolenia w godzinach pracy, okres zdobywania doświadczenia zawodowego, praktyka, część procesu kształcenia, praktyczne doświadczenie zdobywane przez absolwentów szkół średnich, praktyczne doświadczenie zdobywane przez kandydatów na wyższe uczelnie, studentów i absolwentów i co więcej podczas szkoleń przeprowadzanych na zamówienia poszczególnych firm, itp. Szkoły, uniwersytety oraz sami studenci zwracają się do małych i dużych firm, instytucji publicznych itp. z propozycją zostania stażystą „Praktikumsplatz”. Zazwyczaj umowa o staż (Praktikumsvereinbarung) jest zawierana pomiędzy firmą a zainteresowanym studentem.

We **Włoszech** spotyka się termin „tirocinio formativo”, co oznacza szkolenie i okres wprowadzający, które odbywają się bezpośrednio wewnątrz firmy. Szkolenie na indywidualne zamówienie poszczególnych firm może oznaczać okres pracy, w którym możliwe jest indywidualne szkolenie, co jest sposobem na zaistnienie na rynku pracy. Z formy tej korzystają różni beneficjenci: uczniowie szkół średnich, absolwenci uczelni wyższych, bezrobotni pracownicy i osoby pokrzywdzone przez los.

W **Polsce** występuje pojęcie „staż” obejmujące dwa rodzaje praktyk: staże dla studentów oraz staże zawodowe dla absolwentów. Można wyróżnić nieobowiązkowy staż dodatkowy (niekoniecznie związany z programem studiów) oraz obowiązkowy

staż/szkolenie (objęte programem studiów), płatne staże oraz staże bez pobierania wynagrodzenia. Staż zazwyczaj odbywa się na podstawie umowy pomiędzy uczelnią a pracodawcą, a staż szkoleniowy - na podstawie umowy pomiędzy aplikantem a pracodawcą.

W **Wielkiej Brytanii** zazwyczaj definicja oznacza „staż”, „praktykę” lub „szkolenie”. Staż może być zorganizowany przez szkołę wyższą/universytet wspólnie z pracodawcą, przez samych studentów lub przez organizację zajmującą się wymianą. Staż zazwyczaj nie odbywa się przed ukończeniem nauki (np. przed uzyskaniem stopnia naukowego).

Wyrażenie „praktyka” jest zwykle używane w odniesieniu do szkolenia zawodowego powiązanego z pracą.

Podstawa prawna stażu to zazwyczaj umowa trójstronna o przyjęcie na staż pomiędzy firmą/organizacją, instytucją edukacyjną/promującą oraz studentem/praktykantem. Umowa taka ma określoną prawnie formę, nawet jeśli nie jest oparta na umowie o pracę.

Umowa o staż określa ramy, w jakich staż ma się odbywać, musi być szczegółowa i zawierać wszelkie informacje o celu stażu, opis głównych zadań, cele szkolenia, godziny pracy, system zajęć, metodę ewaluacji, możliwe wynagrodzenie, itp.

FORMALNOŚCI ZWIĄZANE Z POBYTEM, UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE, UBEZPIECZENIE OD ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ/UBEZPIECZENIE WYPADKOWE

Ze względu na zezwolenie na wjazd i pobyt w kraju istnieją pewne różnice między poszczególnymi państwami, głównie powiązane z narodowością praktykanta. Przypatrzmy się głównym punktom w każdym państwie:

FRANCJA

Formalności związane z wjazdem i pobytem we Francji w niej różnią się w zależności od kraju urodzenia.

Jeśli jesteś obywatelem jednego z 15 krajów UE (przed rozszerzeniem), Islandii, Lichtensteinu, Malty, Norwegii lub Cypru: procedura została bardzo uproszczona. Nie ma żadnych szczególnych kroków do podjęcia, aktualny dowód tożsamości wystarcza. Na pewno musisz podpisać umowę o staż.

Jeśli jesteś obywatelem jednego z krajów, które przystąpiły do UE 1 maja 2004 (z wyjątkiem Malty i Cypru) lub jednego z krajów spoza Unii Europejskiej musisz mieć zezwolenie na odbycie stażu.

Jeśli nie jesteś obywatelem jednego z 15 krajów Unii Europejskiej (przed rozszerzeniem), musisz podjąć należyte kroki z odpowiednim wyprzedzeniem. Po pierwsze, sprawdź czy twój paszport i dowód tożsamości są aktualne.

W firmie przyjmującej stażystów zezwolenie na odbycie stażu wydawane jest przez biuro obsługi pracowników zagranicznych i jest ono obowiązkowe. W tym celu będziesz potrzebował 3 kopii umowy o staż podpisanej przez firmę, twoją instytucję naukową i przez siebie. Następnie musisz przestać umowę do działu ds. współpracy kulturalnej w Ambasadzie Francji w twoim kraju oraz przestać jej kopię do firmy, która przedstawi ją właściwemu „Direction départementale du travail” (Biuro obsługi pracowników zagranicznych) w celu otrzymania zezwolenia na przyjęcie cię jako stażystę. To zezwolenie zostanie wydane tylko wtedy, jeśli umowa o staż jest jednoznaczna i jest zgodna z powszechnymi zasadami „STAGE” we Francji, tj. kurs jest wliczony w tok studiów studenta, trwa mniej niż 12 miesięcy, zapewniona jest ochrona przed wypadkami w pracy oraz ubezpieczenie zdrowotne. Zezwolenie dla obywateli nowych krajów UE jest rozwiązaniem tymczasowym.

Ubezpieczenie zdrowotne: stażysta należy do systemu ubezpieczeń, do którego przystąpił w momencie rejestracji w instytucji oświatowej tj. studenckiego systemu ubezpieczeń, ubezpieczenia rodziców lub ubezpieczenia dobrowolnego.

Wypadki przy pracy oraz choroby zawodowe: we Francji wszyscy studenci są ubezpieczeni od tego rodzaju ryzyka przez ich instytucję oświatową pod warunkiem, iż została podpisana trójstronna umowa. Zatem firma nie jest odpowiedzialna za odprowadzanie składek ubezpieczeniowych stażysty. Jednakże, większe firmy, które przyjmują wielu stażystów zabezpieczają się także we własnym zakresie.

Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone osobom trzecim w miejscu pracy, w drodze do oraz z pracy oraz podczas innych działań. Stażysta powinien się upewnić, że przynajmniej jedna z jego polis ubezpieczeniowych (domu, pojazdu,...) pokrywa tego rodzaju ryzyko. Istnieje możliwość bezpośredniego ubiegania się o staż w firmie przez studenta, jest to dość częsta praktyka, szczególnie w dużych firmach (patrz wyżej). Jednakże, te firmy stawiają raczej wysokie wymagania kandydatom.

NIEMCY

W celu dokonania wielu codziennych czynności niezbędne jest okazanie dowodu stałego adresu zamieszkania. Tak, więc nie da się uniknąć wizyty w biurze meldunkowym. Każda osoba mieszkająca w Niemczech - bez względu na to czy jest obcokrajowcem czy Niemcem - ma obowiązek udać się do biura meldunkowego w celu zameldowania się. Potrzebny jest jedynie wypełniony formularz rejestracyjny oraz paszport lub inny dowód tożsamości. Termin na zameldowanie się jest bardzo krótki i różni się w poszczególnych landach.

Szczególne uregulowania wobec „Praktikanten”

Zagraniczni uczniowie, studenci, pracownicy, którzy zostali przyjęci na „Praktikum” w Niemczech nie są zobowiązani do posiadania wizy lub zezwolenia na pracę, jeśli są obywatelami UE oraz obywatelami Islandii, Lichtensteinu, Norwegii oraz Szwajcarii. Po przyjeździe do Niemiec są oni zobowiązani udać się do biura meldunkowego i zameldować się.

„Praktikanten” z Republiki Czeskiej, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski, Republiki Słowackiej, Słowenii oraz Węgier obecnie są zobowiązani do posiadania zezwolenia na pracę.

Te kraje nadal podlegają restrykcjom odnoszącym się do swobodnego przemieszczania się pracowników. Od uczniów oraz niewykształconych pracowników wymagane jest posiadanie zezwolenia na pracę. Podobnie jak miało to miejsce wcześniej, unijne zezwolenia na pracę są wydawane przez agencje pośrednictwa pracy. Firma „Praktikumsbetrieb” musi się o nie ubiegać.

Studentom przysługuje zwolnienie od posiadania zezwolenia na pracę. Pracodawca jest zobowiązany do ubiegania się o nie w Centralnym Biurze Staży w Niemieckiej Federalnej Agencji Pośrednictwa Pracy. Wykształceni pracownicy są zobowiązani do posiadania zezwolenia na pracę. Pracodawca musi o nie wystąpić do miejscowej agencji pośrednictwa pracy.

Zezwolenie na pobyt - ogólne informacje:

Obywatele UE oraz obywatele Islandii, Lichtensteinu, Norwegii i Szwajcarii mają swobodę przemieszczania się w obrębie państw Unii Europejskiej. Nie jest wymagane od nich posiadanie wizy lub zezwolenia na pobyt (nie dotyczy to obywateli Szwajcarii) lub zezwolenia na pracę.

Obywatele UE oraz obywatele Islandii, Lichtensteinu oraz Norwegii muszą jedynie zameldować się w urzędzie meldunkowym w ciągu trzech miesięcy od daty przybycia do kraju oraz podać informacje dotyczące prawa pobytu. W celu dokonania powyższego przeważnie wymagane są następujące dokumenty:

- Zameldowanie w biurze meldunkowym
- Formularz pobytu zgodny z artykułem 5 unijnego Aktu o Swobodnym Przepływie.
- Paszport lub inny dowód tożsamości
- W szczególnych przypadkach potwierdzenie więzów rodzinnych (np. akt małżeństwa, certyfikat potwierdzający pochodzenie)

W momencie zameldowania się automatycznie otrzymasz Zaświadczenie Rejestracji Pobytu od Ausländerbehörde [Wydział ds. Cudzoziemców]. Obywatele Szwajcarii są zobowiązani do posiadania zezwolenia na pobyt i muszą się o nie ubiegać.

Pracownicy z nowych państw członkowskich UE mogą również przyjechać do Niemiec bez wizy. Nie jest wymagane posiadanie przez nich zezwolenia na pobyt. Mają oni prawo przebywać w Niemczech, jeśli są w stanie udokumentować (okazując paszport lub inny dokument tożsamości), iż są obywatelami Państwa Członkowskiego UE. Ausländerbehörde automatycznie wydaje im „Bescheinigung über das

gemeinschaftliche Aufenthaltsrecht" [certyfikat prawa pobytu w UE]. Jednak tylko obywatele Malty i Cypru mogą cieszyć się swobodnym dostępem do niemieckiego rynku pracy. Obywatele UE z Republiki Czeskiej, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski, Republiki Słowackiej, Słowenii oraz Węgier nadal podlegają restrykcjom odnośnie swobodnego przepływu pracowników. Niemcy skorzystały z możliwości udzielenia okresów przejściowych wobec tych ośmiu Państw Członkowskich na podstawie prawa krajowego lub umów dwustronnych. Zastosowanie okresów przejściowych zostanie zweryfikowane ponownie w 2006. To, jak zostanie uregulowana sprawa swobodnego przepływu będzie zależało od sytuacji na niemieckim rynku pracy.

Pracownicy z Republiki Czeskiej, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski, Republiki Słowackiej, Słowenii oraz Węgier obecnie są zobowiązani do posiadania zezwolenia na pracę, które jest wydawane jako unijne zezwolenie na pracę (Arbeitserlaubnis-EU lub Arbeitsberechtigung-EU). Unijne zezwolenia na pracę są wydawane przez agencje pośrednictwa pracy. Nie ma zastosowania Ausländerbehörde. Arbeitserlaubnis-EU jest w zasadzie wydawane na okres jednego roku. Pracownicy, którzy byli zatrudnieni przez dwanaście miesięcy na podstawie Arbeitserlaubnis-EU (lub bez niego, tam gdzie to możliwe) mają prawo otrzymać zezwolenie na pracę Arbeitsberechtigung-EU, które jest wydawane bez ograniczeń i bez limitu czasu trwania.

Ubezpieczenie zdrowotne:

Obywatele UE, podczas pobytu w Niemczech przez krótki okres czasu, powinni posiadać europejską kartę ubezpieczenia zdrowotnego w celu uzyskania prawa do niezbędnych niepieniężnych świadczeń medycznych w przypadku choroby. Uregulowania UE mają zastosowanie jedynie do osób posiadających ustawowe ubezpieczenie zdrowotne. Osoby ubezpieczone prywatnie przed podróżą powinny uzyskać prywatne zagraniczne ubezpieczenie zdrowotne ze swojego funduszu ubezpieczeń zdrowotnych. Jest ono wtedy ważne przez okres dwunastu miesięcy i powinno być opłacone jednorazową składką.

Ubezpieczenie wypadkowe

Ubezpieczenie od wypadków przy pracy oraz składki ubezpieczenia na wypadek choroby zawodowej są opłacane wyłącznie przez pracodawcę, tak, więc pracownik otrzymuje ochronę ubezpieczeniową bezpłatnie. Oczywiście są ku temu istotne przyczyny: sam fakt, że wszelkie składki są opłacane przez pracodawcę ma na celu zachęcanie ich do podejmowania działań zapobiegającym wypadkom w miejscu pracy.

WŁOCHY

Wszyscy obywatele Wspólnoty Europejskiej mają prawo podróżować i osiedlać się w Państwach Członkowskich, a zatem również we Włoszech. Wystarczy mieć przy sobie dowód tożsamości, taki jak dowód osobisty lub ważny paszport. Dla obywateli krajów nienależących do Wspólnoty Europejskiej wymagane jest zezwolenie na wjazd do

Włoch. Zezwolenie jest wydawane przez Ambasadę Włoch w danym kraju po przedstawieniu kopii umowy podpisanej z goszczącą daną osobą włoską instytucją.

Zezwolenie na pobyt

Zezwolenie na pobyt jest wydawane przez *Questura del capoluogo di Provincia* (Główną Komendę Policji stolicy regionu)

Studenci z krajów Unii Europejskiej powinni osobiście ubiegać się o *Carta di Soggiorno* (kartę pobytu) w *Questura* po przedłożeniu następujących dokumentów: zaświadczenia Uniwersytetu/Organu Promującego, 4 zdjęć paszportowych, dokumentu tożsamości oraz jego kopii, formularza E111 lub E128 w celu korzystania z pomocy medycznej, dowodu posiadania wystarczających środków finansowych, oświadczenia o stałym miejscu zamieszkania wydanego przez właściciela domu oraz kopię jego dokumentu tożsamości.

Jeśli chodzi o studentów spoza Unii Europejskiej wymagane jest ubieganie się o zezwolenie na pobyt w ciągu 8 dni od przyjazdu do Włoch. Konieczne jest udanie się na Komendę Policji (*Questura*) osobiście i przedłożenie następujących dokumentów - zaświadczenia Uniwersytetu/Organu Promującego, 4 zdjęć paszportowych, dokumentu tożsamości oraz jego kopii, kopii ubezpieczenia zdrowotnego zatwierdzonego przez Konsulat Włoch lub przez Ambasadę Włoch w kraju pochodzenia, znaczek o nominale 10,33 Euro (*Marca da Bollo*, dostępny w każdej włoskiej *Tabaccheria*), zaświadczenie o miejscu zamieszkania wystawione przez właściciela domu oraz kopię jego dokumentu tożsamości.

Ubezpieczenie od wypadków przy pracy:

Stażysta rozpoczynając staż powinien posiadać odpowiednie ubezpieczenie. Firma jest zobowiązana do ubezpieczenia stażysty od wypadków przy pracy w *INAIL* oraz od odpowiedzialności cywilnej wobec osób trzecich w towarzystwie ubezpieczeniowym.

Prawo mówi: „Do instytucji promującej należy ubezpieczenie stażysty od wypadków przy pracy w Państwowym Zakładzie Ubezpieczeń od Wypadków przy Pracy (*INAIL*) oraz w towarzystwie ubezpieczeniowym od odpowiedzialności cywilnej wobec osób trzecich. Ubezpieczenie obejmuje również działania stażysty podejmowane poza firmą i należące do celu i projektu stażu (art. 3 M.D.142/98)“.

Ubezpieczenie zdrowotne:

Aby mieć bezpłatny dostęp do świadczeń medycznych w przypadku choroby lub hospitalizacji należy przedstawić formularz E111 wydany przez kraj pochodzenia przez wyjazdem. Formularz E111 jest ważny wszędzie przez 6 miesięcy: przy dłuższym pobycie istnieje możliwość przedłużenia lub zastosowania formularza E128, którego ważność waha się od 6 miesięcy do 2 lat. W celu uzyskania formularza E128 niezbędne jest zaświadczenie instytucji goszczącej daną osobę we Włoszech. W przypadku choroby usługi publicznej służby zdrowia są wykonywane przez *ASL* - lokalny urząd ds. opieki zdrowotnej. W celu zarejestrowania się w *ASL* konieczne jest zarejestrowanie

się w Rejestrze Medycznym w miejscu zamieszkania z ważnym zezwoleniem na pobyt. Po dokonaniu rejestracji zostanie wydany dokument medyczny, a stażysta wybierze swojego lekarza rodzinnego.

Dla obywateli Unii Europejskiej rejestracja w Rejestrze Medycznym jest bezpłatna.

POLSKA

Zezwolenie na pobyt:

W Polsce nie istnieją jednoznaczne uregulowania określające warunki stałego pobytu dla osób starających się o staż zawodowy. Osoby odbywające staż w Polsce, jeśli chcą posiadać kartę pobytu, podlegają takim samym zasadom jak osoby uczące się lub pracujące (w przypadku pobierania wynagrodzenia za praktykę zawodową).

Po zezwolenie na 90-dniowy pobyt, tzw. pobyt bez wizy, należy udać się do Wydziału Ewidencji Ludności Urzędu Miasta właściwego dla danego miejsca zamieszkania.

Następnie należy ubiegać się w Urzędzie Wojewódzkim lub w wydziale podlegającym Urzędowi Wojewódzkiemu o zezwolenie na pobyt na czas określony.

Dokumenty, które należy przedłożyć:

1. wniosek o zezwolenie na pobyt na czas określony dla obywateli UE na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
2. 2 kolorowe zdjęcia paszportowe
3. Ważny dokument podróży lub inny dokument potwierdzający tożsamość oraz narodowość
4. Dowód potwierdzający uzyskanie ubezpieczenie zdrowotnego
5. Oświadczenie o posiadanych środkach finansowych, wystarczających do pokrycia wydatków związanych z pobytem, bez konieczności korzystania ze środków pomocy społecznej
6. Dokumenty uzasadniające wniosek o uzyskanie zezwolenia na pobyt na czas określony dla obywateli Unii Europejskiej, na przykład:

1. W przypadku ubiegania się o zezwolenie ze względu na chęć podjęcia pracy lub ze względu na wykonywanie pracy, wykonywanie wolnego zawodu lub prowadzenie działalności gospodarczej przez okres od 3 do 12 miesięcy
2. Pisemne oświadczenie pracodawcy o zamiarze zatrudnienia wnioskodawcy lub zaświadczenie o wykonywanej pracy z podaniem okresu zatrudnienia
3. Kopię z Krajowego Rejestru Sądowego, jeśli oddzielne przepisy wymagają takiej rejestracji, lub innego dokumentu potwierdzającego wykonywanie wolnego zawodu
4. Kopię dokumentu potwierdzającego rozpoczęcie studiów
5. Zaświadczenie wyższej szkoły państwowej lub niepaństwowej o rozpoczęciu studiów wraz z określeniem okresu trwania nauki (okres ten musi być określony przez statut uczelni) lub zaświadczenie o poszukiwaniu pracy w Polsce
6. Zaświadczenie o dokonaniu rejestracji we właściwym urzędzie pracy

Opłaty:

1. Wnioskodawca nie ponosi opłat za złożenie wniosku oraz za otrzymanie zezwolenia
2. Za wydanie karty pobytu obywatelowi Unii Europejskiej pobierana jest opłata w wysokości równej opłacie pobieranej od obywatela polskiego za wydanie dowodu osobistego

Kiedy wniosek zostanie rozpatrzony:

Wydanie zezwolenia powinno nastąpić w ciągu 1 miesiąca od daty wpłynięcia wniosku.

Czy można odwołać się od decyzji i kiedy można to zrobić?

Odwołanie można przesać do Prezesa Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców; możliwe jest również odwołanie się u Wojewody w ciągu 14 dni od daty wydania decyzji.

Poza tym warto wiedzieć, że:

1. wszelkie dokumenty dołączane do wniosku w języku obcym muszą być przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego
2. kopie wszelkich dokumentów muszą być potwierdzone za zgodność z oryginałem

Ubezpieczenie zdrowotne: każdy student, który chce odbywać staż w zagranicznej firmie musi być objęty ubezpieczeniem zdrowotnym oraz ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej/ ubezpieczeniem wypadkowym.

W przypadku konieczności udzielenia pomocy medycznej osobie z innego Państwa Członkowskiego przebywającej okresowo na terytorium Polski, osoba ta jest uprawniona do bezpłatnej opieki medycznej na podstawie formularza E 111 wydanego w jej kraju, na podstawie Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) lub zaświadczenia zastępczego. Posiadacz jednego z takich dokumentów otrzymuje bezpłatnie świadczenia w instytucjach służby zdrowia, które zawarły odpowiednie kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia. W przypadku braku takich dokumentów pacjent jest zobowiązany pokryć koszty leczenia. Również w przypadku leczenia w jednostkach nie posiadających kontraktów z NFZ pacjent jest zobowiązany pokryć koszty leczenia. W każdym przypadku zakład służby zdrowia lub farmaceuta wymagają przedstawienia kopii formularza E 111, EKUZ lub zaświadczenia.

Zakłady służby zdrowia mają obowiązek udzielić pomocy jak najszybciej oraz sporządzić listę pacjentów oczekujących na leczenie. W przypadku nagłej choroby, obrażeń, zatrucia, zagrożenia życia lub porodu pacjent jest przyjmowany natychmiast.

Osoba upoważniona do świadczeń zdrowotnych może otrzymać bezpośrednią pomoc medyczną w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej i opieki dentystrycznej. W przypadku korzystania ze specjalistycznej ambulatoryjnej opieki zdrowotnej konieczne jest skierowanie od lekarza praktykującego w placówkach służby zdrowia, a w przypadku leczenia szpitalnego - skierowanie od jakiegokolwiek lekarza. W nagłym wypadku osoba upoważniona na podstawie uregulowań EOG może bezpośrednio udać się

do specjalisty, do szpitala lub otrzymać pomoc ze strony ratownictwa medycznego i skorzystać z usług transportu medycznego na terenie Polski.

WIELKA BRYTANIA

Zezwolenie na pobyt: Obywatele UE nie muszą mieć zezwolenia na pracę w Wielkiej Brytanii. Obywatele Polski, Litwy, Estonii, Łotwy, Słowenii, Słowacji, Węgier oraz Republiki Czeskiej muszą zarejestrować się w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w ramach „Programu Rejestracji Pracowników”. Program ten jest skierowany do osób zamierzających pozostać w Wielkiej Brytanii na stałe, które będą wtedy miały pełne prawo do swobodnego przemieszczania się po upływie 12 miesięcy nieprzerwanej pracy. Ten wymóg stosuje się w przypadkach, gdy angielski pracodawca oferuje długoterminowy staż i żąda od stażysty dostosowania się do przepisów. Osoby odbywające staż zawodowy w Wielkiej Brytanii, bez względu na to czy pobierają wynagrodzenie czy nie, posiadają takim samym status prawnym jak pracownicy danej organizacji. Nie istnieje oddzielny status „stażysty”. Istotne jest zatem to, iż przed rozpoczęciem jakiegokolwiek stażu dokładne obowiązki i powinności są jasne dla wszystkich partnerów. Powinna się w tym zawierać, przykładowo, umowa o pracę przedstawiająca w zarysie warunki podpisane przez stażystę, pracodawcę oraz organizację kierującą stażystę. Pracodawca powinien również zapewnić adekwatne ubezpieczenie oraz odpowiednią ochronę zdrowia i bezpieczeństwo.

Obywatele wszystkich krajów członkowskich UE oraz EOG oraz krajów, z którymi Wielka Brytania zawarła wzajemne umowy obejmujące ubezpieczenie społeczne (ostatnie z wymienionych obejmują również Chorwację, Kanadę, Izrael, Japonię, Macedonię, Serbię i Czarnogórę, Szwajcarię, Turcję oraz USA):

Stażyci będą zobowiązani odprowadzać składki na ubezpieczenie społeczne w wysokości ok. 11% ich zarobków, o ile nie posiadają zaświadczenia wydanego przez upoważnione władze w ich kraju ojczystym stwierdzające, iż mają oni prawo do odprowadzania składek w swoim kraju, Taki dokument musi być wydany przed opuszczeniem kraju przez stażystę (chyba, że nie pracowali i nie odprowadzali składek a w tym przypadku nie będą zwolnieni z odprowadzania składek, wymagane jest wyjaśnienie tego w ich miejscowym właściwym urzędzie). Należy złożyć wniosek o wydanie numeru ubezpieczenia społecznego niezwłocznie po przyjeździe do Wielkiej Brytanii.

Ubezpieczenie osobiste

Doradza się stażystom zawieranie umów ogólnego ubezpieczenia osobowego. Jednak, przybywający stażyci są objęci ubezpieczeniem w taki sam sposób jak obywatele Wielkiej Brytanii od wypadków przy pracy na mocy ustawy Zdrowie i Bezpieczeństwo w Pracy.

Podatek Dochodowy

Jeśli dochód brutto stażysty nie przekracza £4.895 rocznie (obecnie w 2005) nie musi on odprowadzać podatku dochodowego. Wymagany jest formularz P38 z urzędu skarbowego. Ale warto wspomnieć, iż pracodawca nie jest zobowiązany do zastosowania tego formularza i może nadal potrącać podatek. W tym przypadku stażysta może wystąpić o zwrot podatku dochodowego na koniec stażu, ale może to być bardzo długotrwały proces. Jednakże, stażyści, których dochód brutto przekracza tę sumę będą musieli zapłacić kwotę w wysokości 25% ich zarobków brutto na poczet podatku. Podatek dochodowy jest przeważnie potrącany z zarobków przez pracodawcę na podstawie systemu znanego jako PAYE (Płać-Jak-Zarabiasz).

Opieka zdrowotna

Jeśli stażysta zachoruje podczas swojego pobytu w Wielkiej Brytanii może liczyć na pomoc farmaceuty w przypadku drobnych dolegliwości. W przypadku wypadku należy zadzwonić pod numer 999 lub 112 (bezpłatnie) i wezwać karetkę. Każda osoba przyjeżdżająca do Wielkiej Brytanii ma prawo do wizyty lekarskiej bez ponoszenia opłat. Należy jednak uiścić w aptece nominalną opłatę za przepisane leki. Stażyści odbywający staż przez okres dłuższy niż sześć miesięcy powinni zarejestrować się u lekarza rodzinnego (General Practitioner - GP) w Wielkiej Brytanii. Aby odnaleźć najbliższy gabinet lekarski lub przychodnię należy zadzwonić pod bezpośredni numer państwowej służby zdrowia (NHS) 0845 4647 lub odwiedzić jej stronę internetową www.nhsdirect.nhs.uk. Obywatele UE oraz Norwegii są uprawnieni do otrzymania bezpłatnych świadczeń szpitalnych jednak nie są uprawnieni do bezpłatnego leczenia stomatologicznego.

Zostały zawarte wzajemne umowy między następującymi krajami: Australia, Bośnia, Chorwacja, Macedonia, Serbia i Czarnogóra, Turcja, Rosja i wszystkie państwa byłego ZSRR. Takie same zasady jak dla innych części Wielkiej Brytanii obowiązują przy wjeździe do Irlandii Północnej.

PRAKTYCZNE INFORMACJE

Informacje praktyczne dotyczące poszczególnych państw.

FRANCJA

Długość okresu trwania stażu może się wahać od 4 tygodni do 6 miesięcy, ale nie może przekroczyć 12 miesięcy.

Wynagrodzenie. Firma może wypłacać stażyście dodatek pod warunkiem, iż nie przekracza on 30% minimalnego wynagrodzenia. Jeśli ta suma zostanie przekroczona stażysta staje się pracownikiem firmy a firma musi odprowadzać składki od całej pensji. Firma może również przyznać stażyście zapłatę w naturze, np. karnety obiadowe oraz bilety komunikacji miejskiej. Ponieważ wynagradzanie stażysty nie jest obowiązkowe, wiele firm nie oferuje go. Zatem istotne jest powiadomienie, iż istnieje

możliwość uzyskania grantu stażowego od macierzystej instytucji oświatowej (np. granty Leonardo) lub w ramach poszczególnych programów.

Najbardziej pożądanymi specjalizacjami są: inżynieria, nauka, technologia, sztuka użytkowa

NIEMCY

Okres trwania oraz wynagrodzenie:

Okres trwania „Praktikum” jest ruchomy i często zależy od oferty firmy. W takich przypadkach okres trwania waha się od kilku tygodni do roku lub więcej. W zasadzie okres trwania zależy od rodzaju „Praktikum”. Wyjątek: studenci zagraniczni z Republiki Czeskiej, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski, Republiki Słowackiej, Słowenii, Węgier oraz obywatele krajów nie należących do UE mogą odbywać Praktikum przez 12 miesięcy, jeśli ma to związek z ich studiami (proszę zwrócić uwagę na punkty: Formalności związane z pobytem oraz na Aneks Studienfachbezogene Praktika).

Zazwyczaj Praktikum może być zorganizowany przez pracodawcę i ucznia, szkołę, studenta, uniwersytet lub przy pomocy organizacji. W Niemczech Praktika może być płatna lub bezpłatna. Często można otrzymać wynagrodzenie lub kieszonkowe pod koniec Praktikum, ale leży to w gestii firmy.

Najbardziej znaną formą jest ochotniczy Praktikum skierowany do uczniów, studentów i innych osób zainteresowanych Praktikum. Okres trwania dla uczniów wynosi zazwyczaj 3 tygodnie, dla studentów około 4 tygodni. W zasadzie okres trwania może być uzgodniony z firmą. To Praktikum oznacza jedynie tymczasową aktywność zawodową ukierunkowaną na zdobycie „praktycznego” doświadczenia w zawodzie, do którego się aspiruje, lub na poznanie codziennej atmosfery pracy. Z punktu widzenia prawa pracy większość przypadków obejmuje stosunek pracy zawarty na czas określony na podstawie umowy o pracę z firmą. Taka forma Praktikum może mieć miejsce podczas stażu zawodowego lub pomiędzy etapami stażu.

Podczas studiów wyższych studenci mogą skorzystać z Praktikum w celu zwiększenia swoich szans na rynku pracy. Bezrobotni mogą skorzystać z Praktikum w firmie przez 4 tygodnie przy pomocy lokalnego biura pośrednictwa pracy. Studenci lub absolwenci mogą skorzystać z Praktikum w formie praktyki zawodowej, co oznacza program zawodowy lub program ukierunkowany na konkretną firmę. W niektórych landach Niemiec „Schülerbetriebspraktikum” w firmie jest wymagane w ostatnim roku nauki szkolnej. Jest to zorganizowane przez szkołę i jest bezpłatne.

Praktikum może być integralną a więc obowiązkową częścią szkolenia zawodowego. W zależności od etapu, na jakim odbywa się praktyka podczas procesu szkolenia zawodowego, rozróżnia się typy praktyk: praktykę przygotowawczą (Vorpraktikum), praktykę wstępną (Zwischenpraktikum) oraz praktykę uznaniową (Anerkennungspraktikum). Program oraz wymagania tego typu praktyk w większości przypadków są dokładnie określone. Dlatego też kandydaci na takie praktyki muszą mieć pewność, że praktyka jest dostosowana do potrzeb. Praktykant oraz firma zawierają umowę o praktyki podlegającą prawu pracy. Jeśli praktyka jest częścią szkolenia zawodowego i jest obowiązkowa, jej okres trwania jest zazwyczaj określony. Taka praktyka trwa przeważnie 6 miesięcy.

WŁOCHY

Okres trwania: Okres trwania praktyk waha się od 3 do 12 miesięcy. Maksymalny okres trwania stażu może wynosić: 4 miesiące dla uczniów szkół średnich, 6 miesięcy dla bezrobotnych, studentów studiów szkoleń zawodowych i podyplomowych, 12 miesięcy dla absolwentów uczęszczających na kursy, doktorantów, słuchaczy podyplomowych specjalistycznych kursów jak również kursów zawodowych (rozpoczynających się w ciągu 18 miesięcy od ukończenia studiów), 18 miesięcy dla osób pokrzywdzonych przez los (L. 381/91). 24 miesiące dla osób niepełnosprawnych.

Wynagrodzenie: Firma może zapewnić stażyście stypendium lub zwrot poniesionych wydatków. Staż może być finansowany przez organy lokalne lub przez organy państwowe lub międzynarodowe. W przypadku programu "Leonardo da Vinci" wsparcie unijne udzielane stażystom waha się od € 300 do € 600 miesięcznie w zależności od kraju pochodzenia. Firma może połączyć stypendium oraz wsparcie unijne lub zaoferować posiłki w firmowej stołówce, zakwaterowanie, itp.

Najbardziej pożądane specjalizacje:

- business i administracja, marketing, zarządzanie firmą i finansami
- inżynieria: mechanika, elektronika, telekomunikacja oraz zarządzanie
- nauki przyrodnicze, matematyka oraz informatyka

Wszystkie wyżej wymienione specjalizacje wymagają dobrej znajomości języków obcych oraz obsługi komputera (Office oraz poczta elektroniczna).

Oto dziesięć najbardziej pożądanych specjalizacji: kierownik projektu szczególnie w branżach: guma, plastik, drewno, meble oraz mechanika; inżynierowie procesu w branżach: chemia, guma, plastik; analitycy, kierownicy ds. budżetu w branżach: grafika oraz edycja; plant project manager oraz software project w przemyśle mechanicznym; inżynierowie mechanicy; projektant CAD/CAM oraz kierownicy projektu szczególnie w branżach: plastik, guma, drewno, meble, mechanika; i w końcu projektanci mody w branży tekstylnej. Równie potrzebne są następujące specjalizacje: kierownik systemu jakości, technik laboratoryjny oraz technik materiałoznawstwa; technik środowiskowy

oraz technik ds. bezpieczeństwa i energii (w branży: żywność, chemia, mechanika, przemysł tekstylny).

Najmniej pożądane specjalizacje zawierają się w następujących obszarach: humanistyka, socjologia, medycyna, architektura, rolnictwo.

POLSKA

Okres trwania i wynagrodzenie:

Średni okres trwania stażu / stażu zawodowego w Polsce waha się od minimum 3 miesięcy do 9 miesięcy.

W zasadzie nie są one płatne, czasami otrzymuje się kieszonkowe lub wynagrodzenie.

Nie ma pożądanych specjalizacji dla kandydatów do odbycia stażu. Wymagania są uzależnione od poszczególnych projektów. Niektóre oferty są skierowane do ekonomistów, niektóre do chemików, archeologów.

Staże zagraniczne stawiają jeden główny - warunek - język; równie ważna jest średnia ocen.

WIELKA BRYTANIA

Okres trwania i wynagrodzenie:

Staż zawodowy jest okresem zdobywania doświadczenia zawodowego, który może być płatny lub bezpłatny i zazwyczaj jest częścią programu studiów. Staż zawodowy może być krótkoterminowy (kilkutygodniowy), długoterminowy (do jednego roku) lub niepełnowymiarowy.

Termin „staż” jest coraz powszechniej stosowany przez duże firmy i odnosi się od praktyk w danej organizacji zazwyczaj podczas 6-12 tygodni wakacji letnich.

Dostępne są cztery główne programy:

a) Państwowe Kwalifikacje Zawodowe - NVQ oraz Podstawowe Nowoczesne Praktyki Zawodowe (FMAs): są one dostępne dla wszystkich osób między 16 a 24 rokiem życia. Oba programy zmierzają do uzyskania Państwowych Kwalifikacji Zawodowych drugiego stopnia (w wybranej dziedzinie zawodowej, ale Podstawowe Nowoczesne Praktyki Zawodowe (FMAs) obejmują również program Umiejętności Kluczowe obejmujący komunikację, technologię informatyczną oraz naukę rachowania. Stażyści/praktykanci mogą być zatrudniani lub posiadać status stażysty i w tym przypadku będą otrzymywać Dodatek stażowy (minimalnie £40 tygodniowo w zależności od części kraju). W niektórych przypadkach praktykant może otrzymywać dodatkowe wynagrodzenie, oprócz dodatku stażowego, od swojego pracodawcy lub instytucji oferującej staż. Fundacja Nowoczesne Praktyki Zawodowe (FMA) trwa przynajmniej 18 miesięcy i kończy się uzyskaniem Państwowych Kwalifikacji Zawodowych drugiego stopnia. Dostępne praktyki obejmują szeroki zakres branż, od pracy urzędniczej do umiejętności konstrukcyjnych, inżynierskich i jeździeckich. Stażyści/praktykanci pracują w celu uzyskania Państwowych Kwalifikacji Zawodowych (NVQ) głównie w

zakładzie pracy, pod opieką wykwalifikowanych ekspertów, ale mogą również skorzystać z jednego dnia w tygodniu szkolenia poza zakładem pracy w szkole lub centrum kształceniowym.

b) Program Zaawansowane Nowoczesne Praktyki Zawodowe (AMAs) stwarzają młodym ludziom szansę wykorzystania programu praktyk opracowanego dla ich przedsiębiorstwa przez pracodawców, komisje kwalifikacyjne oraz agencje rządowe i mającego doprowadzić do uzyskania Państwowych Kwalifikacji Zawodowych (NVQ) oraz świadectwa ukończenia kursów specjalistycznych (poziom trzeci). Uczestnik Zaawansowanych Nowoczesnych Praktyk Zawodowych jest zatrudniony na pełny etat, otrzymuje odpowiednie wynagrodzenie i dąży do pozycji w kierownictwie technicznym, nadzorczym lub niższego szczebla. Staż trwa przynajmniej 24 miesiące, dla niektórych jest to odskocznią od studiów. Oprócz Państwowych Kwalifikacji Zawodowych stopnia trzeciego (NVQ Level III) istnieją również Kluczowe Umiejętności (Key Skills) obejmujące komunikację, technologię informatyczną oraz rozwój osobisty.

Uczestnicy Nowoczesnych Praktyk Zawodowych muszą być w wieku od 16 do 24 lat i przejawiać predyspozycje do osiągnięcia Państwowych Kwalifikacji Zawodowych na poziomie trzecim, co jest równoważne dwóm egzaminom na poziomie „A” na zakończenie praktyk. Stażyści mają status zatrudnionych w swojej firmie. Ponad 80 różnych przedsiębiorstw posiada zatwierdzony Program Nowoczesnych Praktyk Zawodowych. Szacunkowy okres trwania praktyk dla 16-letnich uczestników wynosi około 2 lat. Dla osób powyżej dwudziestego roku życia okres praktyk może być skrócony, w zależności od ich wcześniejszych kwalifikacji i doświadczenia.

c) Uczenie przez Pracę (Work Based Learning) dla osób dorosłych: jest dostępne dla osób bezrobotnych, w wieku od 25 do 63 lat, przez okres 6 miesięcy lub więcej. Program zapewnia wysokiej jakości praktykę oraz stwarza szansę na zdobycie kwalifikacji lub zaliczeń pozwalających na zdobycie kwalifikacji.

W celu uzyskania dalszych informacji o którymkolwiek z wyżej wymienionych programów należy skontaktować się z lokalnym biurem karier lub urzędem pracy w Wielkiej Brytanii, które posiadają aktualne dane na temat podmiotów oferujących praktyki i programy.

d) Nowy Ład (New Deal): Ta nowa szansa jest skierowana do:

- Na szczeblu krajowym - do osób między 18 a 24 rokiem życia, które są bezrobotne od przynajmniej 6 miesięcy i zarejestrowane w urzędzie pracy.
- Na szczeblu krajowym - do osób w wieku 25 lat lub więcej, które są bezrobotne od 18 miesięcy lub dłużej i zarejestrowane w urzędzie pracy.

Nowy Ład oferuje więcej możliwości niż tylko sam staż. Klienci przechodzą przez tzw. „Bramę” („Gateway”), okres maksymalnie czteromiesięcznego intensywnego doradztwa. Podczas tego okresu decydują czy podjąć zatrudnienie, czy dalszą naukę, staż, rozpocząć własną działalność gospodarczą lub mają też do wyboru ochotniczą grupę roboczą ds. środowiska.

Nowy Ład 25 Plus jest skierowany do osób w wieku 25 lat lub starszych, które są bezrobotne od 18 miesięcy lub dłużej. Staż kładzie nacisk głównie na pracę i właśnie na niej jest oparty, trwa 6 tygodni w przypadku krótkiego stażu bazującego na pracy, dłuższe staże zawodowe trwają od 26 do 52 tygodni. Udzielane jest również wsparcie w rozpoczynaniu własnej działalności gospodarczej obejmujące próbne prowadzenie działalności (test trading) podczas otrzymywania dodatku stażowego.

POSZUKIWANIE STAŻU KROK PO KROKU

Oto mające zastosowanie w każdym kraju "podstawowe zasady" znalezienia i zorganizowania stażu.

Przed stażem

- Wybierz firmy rejestrując się na stronach internetowych oferujących staże, składaj aplikacje o udział w programie wymiany, jeśli jesteś w grupie osób uprawnionych
- Zapoznaj się z informacjami zamieszczonymi na stronach internetowych firm/organizacji
- Potwierdź dostępność oferty przez uniwersytet lub organ promujący
- Znajdź nauczyciela polecającego i/lub organizację, która umożliwi znalezienie stażu i odbywanie jego kolejnych etapów.
- Wybierz program praktyk odpowiedni dla rozwoju twoich umiejętności
- Przygotuj CV oraz list motywacyjny w języku kraju, do którego udajesz się na staż (lub po angielsku), dołączając listę odbytych kursów i egzaminów, tak, aby firma miała dane o twoich umiejętnościach (dyplomy i tytuły naukowe zdobyte w kraju ojczystym i niekoniecznie znane za granicą).
- Oceń finansowe aspekty stażu (finansowanie z funduszy publicznych, pomoc zaoferowana przez firmę) oraz inne warunki takie, jak godziny pracy, ubezpieczenie).
- Sprawdź wymagania stawiane kandydatom z innych krajów

Zanim wyjedziesz koniecznie musisz:

- Posiadać pisemne potwierdzenie od firmy, w której ma się odbywać staż, daty rozpoczęcia i zakończenia. Znać tematykę stażu, jego warunki, opiekuna w firmie.
- Mieć umowę o staż podpisaną przez wszystkie zainteresowane strony (uniwersytet/ organ promujący, firmę, kandydata).
- Mieć umowę ubezpieczeniową wraz z numerem polisy oraz numery kontaktowe w razie nagłego wypadku.
- Mieć podstawowe informacje o kraju, do którego się udajesz oraz o miejscu pobytu. Znać podstawowe informacje o klimacie, kulturze, kosztach życia.
- Posiadać praktyczne informacje o kraju, do którego się udajesz.
- Znać szczegóły zakwaterowania (adres, koszty, opis) oraz szczegóły transportu.

Podczas stażu musisz:

- Szanować zasady higieny, bezpieczeństwa pracy, godzin pracy oraz przepisów obowiązujących w firmie.
- Wykonywać czynności przewidziane w projekcie stażu przy współudziale twojego opiekuna w firmie.
- Utrzymywać kontakt z nauczycielem polecającym lub z opiekunem z organizacji promującej.
- Stosować się do klauzuli poufności, która określa również, iż żadne informacje o stażu nie mogą przedostać się poza firmę bez uprzedniego upoważnienia instytucji goszczącej.
- Zgłaszać zmiany i wypadki
- Sygnalizować niezwłocznie jakiegokolwiek szkody
- Wypełniać formularze monitorujące oraz formularze końcowej oceny.
- Dopilnować, aby opiekun w firmie wypełnił formularz końcowej oceny.
- Dopilnować, aby wszelka standardowa dokumentacja została podpisana w celu potwierdzenia odbycia stażu, przykładowo zaświadczenie o odbyciu stażu.

Po odbyciu praktyk/stażu:

- Przygotuj raport końcowy
- Złóż wszelkie dokumenty w instytucji organizującej staż (uniwersytet/instytucja promująca) w celu zarejestrowania uzyskanych wyników (credits).

JAK ZNALEŹĆ STAŻ

MIĘDZYNARODOWE USŁUGI PRZYJMOWANIA NA STAŻ (INTERNATIONAL INTERNSHIP RECRUITMENT SERVICES) / EUROPEJSKIE PROGRAMY WSPÓLNE DLA WSZYSTKICH KRAJÓW

Poniżej zamieszczone są informacje na temat międzynarodowych organizacji, wydziałów lub służb zajmujących się rekrutacją w każdym kraju, łącznie z krajową agencją odpowiadającą za staże oraz międzynarodową mobilność praktykantów.

Program Leonardo da Vinci

Przed wszystkim należy wymienić program Leonardo da Vinci, który stwarza możliwość udziału w praktykach/stażu w jednym z Krajów Członkowskich Unii Europejskiej lub w krajach należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Aby wziąć udział w stażu należy złożyć wniosek w instytucjach posiadających zatwierdzony projekt rekrutacji studentów międzynarodowych. W Europie można składać wnioski do Agencji Krajowej Programu. Dla potrzeb rekrutacji każda instytucja określa długość oraz typ praktyk w innych krajach, jak również wymagania stawiane kandydatom oraz termin składania wniosków. Firmy, w których będą odbywały się praktyki są wybierane przez organizatorów na podstawie umów o współpracę. Udział w programie jest

bezpłatny, stypendium Leonardo da Vinci obejmuje bezpośrednią pomoc finansową w pokrywaniu wydatków związanych z podróżą, ubezpieczeniem oraz zakwaterowaniem. Okres trwania zależy od wykształcenia. Program LdV jest adresowany do osób uczących się - uczniów szkół średnich, studentów, absolwentów ale również skierowany jest do osób poszukujących pracy, pracowników oraz osób odbywających staż zawodowy.

W celu uzyskania szczegółowych informacji o tym unijnym programie oraz wykazu różnych agencji krajowych oraz ich stron internetowych w każdym języku, prosimy odwiedzić stronę internetową:

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/leonardo/new/leonardo2_en.html

Eurodyssee

Eurodyssee jest programem wymiany Zgromadzenia Regionów Europejskich zapoczątkowanym w 1985. Oferuje on osobom z regionów uczestniczących w programie, w wieku pomiędzy 18 a 30 lat, możliwość odbycia trzymiesięcznego stażu w firmie w innym współpracującym regionie. Głównymi odbiorcami programu są zatem młodzi ludzie, firmy oraz regiony. Poniższa strona internetowa umożliwi poznanie szczegółów na temat tego, jak wziąć udział w programie, zarówno przez młodą osobę, firmę czy też region.

<http://www.eurodyssee.net>

Wnioskodawcy muszą być mieszkańcami regionu biorącego udział w programie oraz powinni skontaktować się z przedstawicielem regionalnym.

Regiony biorące udział w programie: <http://www.a-e-r.org/COMMUN/A33bis.html>

Sesame

Sesame to program wymiany oraz praktyk rolniczych na świecie, prowadzony przez stowarzyszenie, które oferuje każdego roku młodym obcokrajowcom praktyki we Francji oraz kursy dla Francuzów w innych częściach świata.

Uczestnicy muszą być w wieku od 18 do 30 lat. Muszą być studentami lub absolwentami szkół rolniczych, posiadać doświadczenie w rolnictwie oraz wykazywać się znajomością języka kraju, do którego się udają. Usługi poszukiwania stażu oraz usługi związane z jego załatwianiem są płatne. Uczestnicy stażu otrzymują wynagrodzenie.

<http://www.agriplanete.com>

PROGRAMY STAŻY STOWARZYSZEŃ STUDENCKICH

Istnieje również wiele organizacji powiązanych ze stowarzyszeniami studenckimi, które oferują programy stażowe w konkretnej branży. Poniżej przedstawione są główne organizacje w każdym kraju:

IAESTE, Międzynarodowe Stowarzyszenie Wymiany Studentów Uczelni Technicznych (The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience): www.iaeste.org

Program ten obejmuje dziedziny techniczno-naukowe, architekturę oraz inżynierię. Jest skierowany do osób pragnących odbyć staż w swoim kraju lub do tych, którzy już znaleźli firmę, która przyjmie ich na staż w innym kraju. W tym ostatnim przypadku, firma zobowiązana jest uiścić opłaty na konto IAESTE.

Aby zarejestrować się w stowarzyszeniu, należy skontaktować się z przedstawicielem IAESTE we własnym kraju lub z biurem IAESTE, jeśli takowe istnieje na twojej uczelni. Wszystkie lub prawie wszystkie kraje europejskie mają swoich przedstawicieli.

BEST - Rada Europejskich Studentów Nauk Technicznych (Board of European Students of Technology) jest stale rozwijającą się organizacją niepolityczną i niekomercyjną. Od 1989 zapewnia komunikację, współpracę oraz możliwość wymiany studentów w całej Europie. 68 lokalnych grup BEST (LBGs) w ponad 20 krajach tworzy rozrastającą się, dobrze zorganizowaną, silną, młodą i nowatorską sieć studencką. BEST dąży do rozbudzenia w europejskich studentach uczelni technicznych międzynarodowej świadomości poprzez osiągnięcie lepszego zrozumienia europejskiej kultury oraz poszerzenie umiejętności umożliwiających współpracę międzynarodową. Oferuje on również usługi takie, jak międzynarodowe centrum kariery w celu poszerzenia horyzontów i zwiększenia wyboru na rynku pracy. Priorytetem BEST jest oferowanie wysokiej jakości usług studentom w całej Europie. www.best.eu.org

AIIESEC - Międzynarodowe Stowarzyszenie Studentów Nauk Ekonomicznych i Handlowych (International Association of Students in Economic and Business Sciences) <http://www.aiesec.org>.

Założony w 1949 roku oraz obecny w 85 krajach A.I.E.S.E.C. wspiera w dziedzinach zarządzania i ekonomii międzynarodowe wymiany, promując dwa rodzaje praktyk. Jedną z nich jest praktyka socjalna w organizacjach pozarządowych (Y.D.E.P.-Youth Development Exchanges Programme), drugą jest praktyka/staż w firmach (I.T.E.P. - Międzynarodowy Program Wymiany Praktyk). Praktyki, które mogą trwać od 8 do 78 tygodni, są skierowane do uczniów lub świeżo upieczonych absolwentów uczelni ekonomicznych. Nabór odbywa się na początku roku akademickiego i obejmuje egzamin językowy oraz rozmowę kwalifikacyjną z kadrą pedagogiczną i zarządzającą. Wydatki związane z podróżą są pokrywane przez praktykanta, AIIESEC zapewnia zakwaterowanie, firma gwarantuje „zwrot wydatków” poniesionych na zajęcia. Oprócz wyżej wymienionych projektów, AIIESEC oferuje programy dla architektów, inżynierów, lekarzy, itd. Obecnie zajęcia AIIESEC są opracowywane i organizowane dla ponad 60 000 studentów z ponad 800 uniwersytetów. AIIESEC jest reprezentowany we wszystkich lub prawie wszystkich krajach europejskich. Usługi poszukiwania stażu oraz inne usługi wykonywane w miejscu stażu są płatne. Uczestnicy muszą być

zarejestrowani na uczelni będącej członkiem AIESEC lub skontaktować się z przedstawicielem AIESEC w swoim kraju.

ELSA - Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa (European Law Students Association) zajmuje się programem staży w branży prawnej <http://www.elsa.org>

E.L.S.A. jest stowarzyszeniem skupiającym studentów i młodych absolwentów prawa. Spośród różnorodnych inicjatyw warto wymienić program STEP (Studencki Program Wymiany Stażystów). Jest to interesująca okazja dla tych, którzy pragną przez pewien czas pracować za granicą, w kancelarii adwokackiej lub w biurach prawnych. W okresie od lutego do marca członek stowarzyszenia otrzymuje wykaz europejskich biur i firm, które poszukują stażystów. Zgłoszenia mogą być przesyłane po wypełnieniu formularza i dołączeniu CV. Selekcja stażystów jest przeprowadzana przez zainteresowane biura i firmy. Jednym z wymagań jest znajomość języka kraju, w którym ma odbywać się staż. Zazwyczaj następuje zwrot kosztów żywności oraz zakwaterowania.

I.F.M.S.A. - Międzynarodowe Stowarzyszenie Studentów Medycyny (International Federation Medical Students Association) www.ifmsa.org działa w branży medycznej. Jest to międzynarodowe stowarzyszenie promujące staże dla studentów szkół medycznych oraz dla młodych lekarzy (poniżej 28 roku życia) w ciągu sześciu miesięcy od ukończenia studiów. Nabór ma miejsce na początku roku akademickiego. Stażyści otrzymują bezpłatne wyżywienie i zakwaterowanie.

INNE ORGANIZACJE, STOWARZYSZENIA PRACODAWCÓW ORAZ PROGRAMY STAŻY W FIRMACH W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH

FRANCJA

Wykaz firm jest dostępny w Regionalnej Izbie Gospodarczej. Poniżej podane są adresy internetowe dla poszczególnych regionów:

www.ccip.fr

www.ccielyon.com

www.ccif-marseille.com

Ogólny link: www.acfci.cci.fr

Oficjalna strona Krajowej Agencji Zatrudnienia (ANPE) podpowiada jak skontaktować się z francuskimi firmami oraz podaje przydatne informacje: www.anpe.fr

Francuska organizacja AFIJ udostępnia linki firm francuskich oferujących staże dla studentów i młodych absolwentów: www.afij.org

Można też kontaktować się z przedstawicielami wybranych organizacji: Konsulat Francji, "la Mission Economique Française" (Francuska Izba Gospodarcza), <http://www.missioneco.org>,

"la Chambre de Commerce et d'Industrie française" (Francuska Izba Gospodarczo-Przemysłowa) (www.uccife.org)

Sprawdź wykaz firm:

Wykaz europejskich firm (dostępny w kilku językach): www.europages.org

Światowy wykaz firm: www.kompass.fr

Wykaz francuskich importerów i eksporterów: www.telexport.tm.fr

Sprawdź strony internetowe dużych firm francuskich posiadających filie na całym świecie:

http://www.expatries.diplomatie.gouv.fr/bouquet/default.asp?id_dossier=131&parent_id=13

NIEMCY

Izba Gospodarcza dostarcza przydatnych informacji o niemieckich firmach i podaje ich wykaz według obszarów gospodarczych i geograficznych oraz pomaga znaleźć Praktikum. www.dihk.de, www.ahk.de. Poniżej podane linki są również przydatne podczas poszukiwań firm w Niemczech: www.abconline.de, www.firmenfinden.de, www.hoppenstedt.de, www.staufenbiel.de

Strona Federacji Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) oferuje przydatne informacje o stażach i o zatrudnieniu w Niemczech oraz przedstawia wykaz firm z tak zwanym tytułem „fair Praktikumsbetrieb”, itd.

www.students-at-work.de

www.dgb-jugend.de

Niemiecka Federalna Agencja Zatrudnienia oferuje przez Internet bazę danych dla studentów i firm oraz wszystkich, którzy oferują lub poszukują stażu lub zatrudnienia w Niemczech. www.arbeitsagentur.de.

abi-Berufswahlmagazin: www.abimagazin.de

uni-Magazin: www.unimagazin.de

Wiele dużych przedsiębiorstw oferuje studentom lub absolwentom możliwość odbywania Praktikum lub szczególnego stażu w ich firmie przed, w trakcie lub po ukończeniu studiów. Strona www.top500.de przedstawia listę 500 najlepszych niemieckich firm oraz dodatkowe informacje. Przykłady firm oferujących staż/Praktikum w Niemczech:

Siemens Germany stwarza możliwości absolwentom szkół, studentom, absolwentom wyższych uczelni: www.siemens.de

Procter & Gamble Service GmbH Germany zapewnia ponad 100 Praktikaplätze dla studentów w Niemczech.

Trzy miliardy ludzi na całym świecie codziennie styka się z marką P&G. Tradycja firmy sięga korzeniami do zasad integralności osobowej, szacunku dla jednostki oraz czynienia tego, co dobre w długiej perspektywie czasu.

Kontakt:

Procter & Gamble Service GmbH

Sulzbacher Straße 40-50

65824 Schwalbach am Taunus

0049 - 6196 - 8901

E-Mail: companyinfo@de.pgsonsumers.com

www.pgcareers.com/praktika

Merck KGaA Germany Merck działa w sektorze farmaceutycznym i chemicznym. Merck zapewnia Praktika, staże, itp. dla studentów, absolwentów itp.

www.merck.de

Fraunhofer-Gesellschaft jest twoim partnerem do poszukiwania kontaktów we wszelkich dziedzinach inżynierii.

www.fraunhofer.de

Lufthansa www.be-lufthansa.com/jobs_und_karriere.html

Adidas-Salomon:

www.adidas-group.com/de/careers/emerging_employees/work_placement/default.asp

Deutsche Telekom: www.telekom.de/sas/karriere

Bayer AG: www.mybayerjob.de/wms/byhr/index.php?language=1

Informacje o lokalnych możliwościach znalezienia Praktikum są dostępne:

Planowanie kariery zawodowej dla studentów, pracowników akademickich i pracodawców (Career Preparation/Career Service for Students, Academic Staff and Employers) na Uniwersytecie Ludwigs-Maximilian Munich www.s-a.uni-muenchen.de

Uniwersytet Martin-Luther w Halle-Wittenberg udostępnia przy współpracy z Federacją Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) Saxony-Anhalt internetową regionalną bazę danych dla firm i studentów oraz wszystkich, którzy oferują lub poszukują stażu lub zatrudnienia: www.koop-dgb.uni-halle.de

Job-chance-berlin.de kieruje przez Internet swoją ofertę staży oraz pracy do firm, absolwentów i studentów: www.job-chance-berlin.de

Regionalna baza danych udostępniona w Internecie dla firm i studentów, którzy oferują lub poszukują stażu lub pracy powstała przy współpracy czterech uniwersytetów w południowo-wschodniej Dolnej Saksonii (Fachhochschule Braunschweig/Wolfenbüttel, Hochschule für Bildende Künste Braunschweig, Technische Universität Braunschweig, Technische Universität Clausthal), Federacji Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) oraz Bildungsvereinigung ARBEIT UND LEBEN Niedersachsen e. V. www.praktikum-niedersachsen.de

WŁOCHY

Spośród stowarzyszeń pracodawców wybija się UNIONCAMERE ze swoim programem Progetto Polaris ukierunkowanym na szkolenie, przemienność oraz wspólną pracę pomiędzy firmami a systemami staży. Strona internetowa P.O.L.A.R.I.S. www.polaris.unioncamere.it jest bazą kontaktową pomiędzy studentami, szkołami, uniwersytetami, firmami oraz mniejszymi przedsiębiorstwami oraz oferuje różne usługi.

IFOA, Centrum Praktyk oraz Usług Izby Gospodarczej, działa od 1972 roku i szkoli młodych ludzi w nowopowstających kierunkach zawodowych oraz w najbardziej pożądanym na rynku pracy. Projekt, zapoczątkowany jako szkolenia i staże pozwala absolwentom oraz studentom na odbycie stażu na terenie firmy. www.ifo.it Via G. D'Arezzo, 6 - Reggio Emilia - tel. 0522 329210, fax: 0522.284708

Confindustria oraz Departament Pracy promują projekt Minerva-Vulcano www.minerva-vulcano.it. Ta strona internetowa jest jak ogromną „społeczność on-line”, gdzie świat edukacji i pracy może spotkać się i porozumiewać każdego dnia. Baza danych stażu (BDS) gromadzi i udostępnia (po szybkiej i darmowej rejestracji) oferty stażu złożone przez firmy według ich lokalizacji oraz specjalizacji.

Oto adresy kilku przedsiębiorstw oferujących staże:

BAYER www.bayer.it. Maksymalny okres trwania stażu w firmie Bayer wynosi 6 miesięcy dla każdego rodzaju studiów. Stażysta otrzymuje tygodniowe wynagrodzenie a w przypadku, gdy nie jest stałym mieszkańcem Mediolanu lub Włoch otrzymuje zwrot ponoszonych wydatków.

BENETTON www.benetton.com/career. Oferuje trzymiesięczne staże w przodującej firmie odzieżowej. Zalecane jest wykształcenie techniczno-naukowe.

BMW ITALIA www.bmw.it, zasoby ludzkie. Włoska filia BMW stwarza możliwości absolwentom inżynierii, administracji oraz absolwentom wydziałów języków obcych.

BULL www.bull.it Firma zajmująca się oprogramowaniem komputerowym oferuje sześciomiesięczny staż absolwentom ekonomii i administracji. Studenci oraz absolwenci mogą składać wnioski przez cały rok, przesyłając swoje CV.

TELECOM ITALIA www.wireline.telecomitalia.it. W dziale „Praca” firmy Telecom Italia-Wireline udostępnione są informacje na temat projektu oraz rozwoju zawodowego, oferty są podane on-line i istnieje możliwość przesłania swojego CV. Staż trwa 6 miesięcy i odbywa się w dziale usług posprzedażnych.

CARREFOUR ITALIA. www.carrefouritalia.it. Praktyka/Staż o maksymalnym okresie trwania wynoszącym 6 miesięcy dla studentów lub świeżo upieczonych absolwentów w różnych działach firmy, w centrali firmy lub w sklepach. Staż jest prowadzony przez Kierownika, który jest zarazem opiekunem i wprowadza stażystę w środowisko pracy, umożliwiając mu w ten sposób wdrożenie się do pracy i dokonanie wyborów zawodowych. Zwrot ponoszonych kosztów dokonywany jest co miesiąc.

BARILLA www.barillagroup.it. Staże dla młodych absolwentów lub studentów są główną drogą dostępu do kariery w firmie Barilla. Staż jest powiązany z określonymi projektami opracowywanymi w poszczególnych działach firmy i przeciętnie trwa 6 miesięcy tak, aby stażysta mógł zaaklimatyzować się w przedsiębiorstwie i jak najwięcej skorzystać ze swojego stażu. Podczas stażu stażysta jest prowadzony przez opiekuna. Termin podjęcia stażu musi być określony w formularzu aplikacyjnym. Nabór do każdego działu firmy trwa przez cały rok.

ENI www.eni.it, sprawdź pod „lavora con noi-stage” (pracuj z nami - staż). Strona internetowa grupy ENI zawiera dział skierowany do studentów i podający informacje gdzie należy składać wniosek o staż, kursy lub kurs mistrzowski. Na tej samej stronie można sprawdzić oferty pracy skierowane do młodych absolwentów kierunków nauk ścisłych. Program praktyk prowadzony przez Eni Corporate University, jest skierowany do młodych absolwentów spełniających następujące wymagania: ukończone studia specjalistyczne lub inne równoważne, ukończone na dawnych zasadach na wydziale ekonomii i administracji nie później niż 18 miesięcy przed złożeniem wniosku na jednym z uniwersytetów posiadających umowę z Eni. Wyniki ukończenia studiów nie mogą być niższe niż 100/110 (lub 90/100); poświadczona znajomość języka angielskiego; wiek poniżej 29 roku życia. Praktyka/staż trwa 6 miesięcy i odbywa się wewnątrz struktur Eni oraz współpracujących z nią firm. Każdy stażysta jest prowadzony przez opiekuna wyznaczonego przez firmę, który służy pomocą podczas projektu wykonywanego wspólnie z uczelnią stażysty. Firma uczestniczy w pokrywaniu wydatków.

ENEL www.enel.it Enel oferuje krótkie ale znaczące praktyki w swoich strukturach skierowane do absolwentów oraz studentów uczęszczających na kursy specjalistyczne. Praktykanci są wybierani na podstawie wniosków nadesłanych przez uniwersytety lub szkoły specjalistyczne. Praktyki trwają maksymalnie 12 miesięcy i obejmują

przedmioty techniczne oraz praktyczne zajęcia w ramach działań innowacyjnych oraz projektów wykonywanych przez firmę.

WIELKA BRYTANIA

Placement UK jest organizacją, która oferuje bezpłatne usługi mające na celu pomoc dla europejskich absolwentów w znalezieniu stażu w Wielkiej Brytanii. Staże w zakładach pracy są otwarte dla wszystkich studentów z UE lub dla absolwentów kontynuujących naukę. Uczelnia studenta musi zapewnić mu umowę o staż na cały okres jego trwania. Więcej szczegółów dostępnych jest na stronie www.placementuk.org

Trident Transnational organizuje staże w brytyjskich zakładach pracy w pełnym wymiarze godzin. Staże kierowane są do kandydatów w wieku 18-30 lat, z krajów UE oraz innych państw. Studenci oraz absolwenci z Unii Europejskiej oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) mogą ubiegać się o udział w programie work experience lub working holidays, których okres trwania wynosi od 6 do 52 tygodni. Więcej informacji uzyskać można na stronie internetowej Trident Transnational www.trident-transnational.org/

European Work Experience Programme Ltd oferuje płatne staże dla osób pomiędzy 18 a 28 rokiem życia, które są obywatelami Unii Europejskiej lub obywatelami Norwegii, Islandii, Szwajcarii i Lichtensteinu. Większość ofert obejmuje catering lub pracę w handlu. Więcej informacji dostępnych jest pod adresem: www.ewep.com/.

Program Eagle UK Work Experience organizuje dla studentów staże typu work experience w firmach brytyjskich i irlandzkich. Więcej szczegółów dostępnych jest na stronie www.eagle-uk.demon.co.uk/

Studenci mogą też poszukiwać staży zawodowych na stronie National Council for Work Experience www.work-experience.org.

Studenci mogą również kontaktować się z firmami bezpośrednio. Dane kontaktowe firm można znaleźć w książkach telefonicznych takich, jak Yellow Pages www.yell.com, które zawierają wykaz przedsiębiorstw według typu działalności i lokalizacji.

www.support4learning.org.uk/home/index.cfm

Witryna ta zawiera obszerny wykaz organizacji i przedsiębiorstw oferujących staże zawodowe w różnych branżach.

www.step.org.uk/

Organizacja, która lokuje studentów w małych lub średnich firmach.

www.hcima.org.uk/HAVE/Page.asp?ID=1

HAVE Projekt jest programem adresowanym do studentów każdego kierunku, którzy nie mogą odbyć stażu zawodowego w ramach programu studiów i którzy pracują w branży sportowej i turystycznej, zarówno na część etatu, jak i podczas wakacji. Aby

dowiedzieć się czegoś więcej o programie, odwiedź stronę internetową:
www.enhanceuk.com/

ENHANCEUK wspomaga przedsiębiorstwa w Londynie oraz w południowo-wschodnich regionach Wielkiej Brytanii poprzez oferowanie absolwentom następujących usług:

- rozwiązywanie potencjalnych braków kadrowych poprzez krótkoterminowe staże
- kierowanie projektami rozwoju
- wyszukiwanie i wybieranie najzdolniejszych do stałej pracy

www.ciee.org/

CIEE (Council on International Educational Experience) zapewnia wysokiej jakości programy wymiany, jak również usługi dla klientów indywidualnych, pracodawców, wspólnot oraz instytucji oświatowych.

JAK SKŁADAĆ WNIOSKI: CV, LISTY MOTYWACYJNE, ROZMOWY KWALIFIKACYJNE

W celu skontaktowania się z firmą/organizacją musisz przygotować pewne „narzędzia”, mające na celu prezentację i poparcie twojej kandydatury: CV, list motywacyjny oraz rozmowa kwalifikacyjna.

Należy zwrócić uwagę na różnice w układzie graficznym i informacjach zamieszczanych w CV oraz w liście motywacyjnym w poszczególnych krajach europejskich.

Europejskie CV, dostępne na stronie internetowej CEDEFOP, dąży do zmniejszania różnic w tworzeniu CV.

<http://europass.cedefop.eu.int/>

Warto jednak podkreślić pewne odmienności:

We Francji mile widziany jest list motywacyjny pisany odręcznie, który jasno uzasadnia powód ubiegania się o pracę oraz zawiera „dodatkową wartość”, jaką kandydat może wnieść do firmy w postaci umiejętności, know-how, itd. Nie jest wymagane dołączanie jakichkolwiek dokumentów lub zaświadczeń. W przeciwieństwie do Niemiec, gdzie należy to zrobić.

We Włoszech list motywacyjny nie powinien być pisany odręcznie a CV powinno być maksymalnie dwustronicowe i nie należy dołączać żadnych dokumentów ani zaświadczeń.

W Wielkiej Brytanii list motywacyjny musi być napisany z użyciem komputera i szczegółowo przedstawiać uzasadnienie ubiegania się o pracę. Nie dołącza się żadnych zaświadczeń/dokumentów.

We Francji do CV przeważnie dołącza się fotografię, opisuje się hobby i zainteresowania osobiste oraz w szczegółowy sposób opisuje się wcześniejsze doświadczenia zawodowe. W Niemczech dużą uwagę należy zwrócić na chronologiczny porządek opisywanych doświadczeń zawodowych oraz przebieg edukacji. W Wielkiej Brytanii należy zwrócić uwagę na układ graficzny CV i opisać wszystko na oddzielnej

stronie. Nie należy zapominać, iż każde podanie musi być poparte listem referencyjnym.

Poniżej przedstawiamy przydatne adresy internetowe, gdzie można znaleźć przykłady CV w różnych językach:

FRANCJA

<http://www.letudiant.fr/> ; <http://www.e-go.fr/>

<http://www.parisetudiant.com/etudes/jobs-stages.php>

Przykłady francuskich umów:

http://www.stagesouest.com/Uploads/Pdf/Convention_stage.pdf

http://www.capcampus.com/etudiant/classique/job/stages/contrat/exemple_de_convencion_de_stage.asp

NIEMCY

www.arbeitsagentur.de - Informationen für Arbeitnehmer - Arbeitssuche - Bewerbung/Vorstellung - profil zawodowy

www.europaserviceba.de - Länderinformationen - Deutschland - Arbeiten

www.berufsstrategie.de - aplikacje internetowe

<http://www.jobware.de/>

www.bewerberpool.de

www.bewerbungen.de

www.bewerbungsberatung-albrecht.de

www.bewerbungslexikon.de

www.bewerbungspartner.de

www.focus.msn.de/D/DB/db.htm

www.ulmato.de

WŁOCHY

www.corriere.it/lavoro Patrz wskazówki odnośnie CV i rozmów kwalifikacyjnych

www.primolavoro.it w sekcji: strona informacyjna, F.A.Q - CV oraz skuteczna prezentacja podczas rozmowy kwalifikacyjnej

www.jobtel.it ćwiczenia praktyczne: curriculum vitae oraz rozmowy kwalifikacyjne

www.studenti.it/lavoro/orientamento: szczegółowe dane oraz więcej informacji o CV, listach motywacyjnych oraz rozmowach kwalifikacyjnych

www.informagiovani-italia.com wskazówki oraz przydatne informacje jak udoskonalić CV oraz dobrze wypaść na rozmowie kwalifikacyjnej

www.cambiolavoro.com przydatne wskazówki, informacje, przykłady CV, rozmowy kwalifikacyjne

www.linklavoro.it wskazówki, akta osobowe, wprowadzenie do świata pracy, przykłady CV, listy motywacyjne

POLSKA

W Polsce nie istnieją żadne usługi o zasięgu krajowym zajmujące się dostarczaniem informacji zagranicznym stypendystom o możliwości zakwaterowania, itp.

WIELKA BRYTANIA

www.ca.courses-careers.com/cv.htm

www.ca.courses-careers.com/letter.htm

www.connexionscard.com/x/c/cxc.jsp?P1=CVSM

www.careerswales.com/

www.careers-scotland.org.uk

POSZUKIWANIE ZAKWATEROWANIA

FRANCJA

W sprawach zakwaterowania należy kontaktować się z regionalnymi biurami CROUS lub CRIJ

www.cnous.fr

www.cidj.com

Jeśli staż trwa tylko kilka miesięcy w miasteczku uniwersyteckim, zalecane jest rozpoczęcie go w marcu lub latem. Podczas lata można znaleźć pokój w akademikach należących do państwowych uniwersytetów, będących pod nadzorem CROUS (Centre Régional des Oeuvres Universitaires et Scolaires - Regionalne Centrum Opieki Socjalnej dla Studentów). Pytania należy kierować do CROUS w regionie pobytu: <http://www.cnous.fr>

Miejsca zakwaterowania należące do prywatnych uniwersytetów: przez cały rok można znaleźć mieszkanie: <http://www.adele.org/>

Akademiki dla młodych pracowników lub studentów znajdują się we wszystkich miastach. Informacje można uzyskać w „Point Information Jeunesse” (Centrum informacji dla młodzieży) w mieście pobytu: <http://www.cidj.asso.fr/>, sprawdź „informacja dla młodzieży w twoim sąsiedztwie” lub na stronie: <http://www.ufjt.org/>, stowarzyszenie akademików oraz usług dla młodych pracowników.

Zakwaterowanie w domach prywatnych: oferty dostępne w centrum informacji dla młodzieży oraz CROUS oraz w bezpłatnej prasie i ogłoszeniach drobnych.

Zakwaterowanie tymczasowe:

W Schroniskach Młodzieżowych, sprawdź „Fédération Unie des Auberges de Jeunesse” (Zjednoczona Federacja Schronisk Młodzieżowych): <http://www.fuaj.org/>,

W „Centre de Rencontres Internationales” (Międzynarodowe Centrum Spotkań): <http://www.ucrif.asso.fr/>

Więcej informacji, szczególnie dotyczących dotacji na zakwaterowanie:

„Centre d'Information et de Documentation pour la Jeunesse” (Informacja Młodzieżowa i Centrum Dokumentacji): <http://www.cidj.asso.fr>, sprawdź zakwaterowanie.

NIEMCY

Jeśli planujesz tymczasowe zamieszkanie w Niemczech, skontaktuj się z jedną z miejscowych agencji ds. tymczasowego zamieszkania, tzw. Mitwohnzentralen. Rynek mieszkań umeblowanych kształtuje się od jednego pokoju we wspólnym mieszkaniu do samodzielnych mieszkań. Większość z tych usług jest dostępna przez internet, nie ma problemów z odnalezieniem Mitwohnzentralen w sieci.

www.mitwohnzentrale.de - oferty zakwaterowania/oferty umeblowanych mieszkań

www.homecompany.de - zakwaterowanie krótkoterminowe

www.studentenwerke.de - związek studentów niemieckich/oferty zakwaterowania

www.mieterbund.de - Niemieckie Stowarzyszenie Ochrony Najemców

www.suchezimmer.de - wynajem pokoi i mieszkań

Obszerny wybór oferowanego zakwaterowania można znaleźć w środowych i sobotnich wydaniach gazet codziennych (www.mediamonster.de - prasa niemiecka). Ogłoszenia w tygodnikach również dostarczają przydatnych informacji o lokalnym rynku mieszkaniowym. Poproś swojego przyszłego pracodawcę o adresy internetowe gazet. Często ogłoszenia są dostępne przez internet dzień lub dwa po wydaniu gazety. Oczywiście, można również zamieszczać własne ogłoszenia. W niektórych przypadkach pracodawca pomoże ci znaleźć zakwaterowanie, a w najlepszym wypadku może zapewnić mieszkanie firmowe.

WŁOCHY

W kwestii zakwaterowania istnieje kilka możliwości:

Osoby poszukujące mieszkania powinny sprawdzić ogłoszenia publikowane w prasie lokalnej oraz w prasie specjalistycznej, jak również w internecie na stronach www.postoletto.it, www.studenti.it w zakładce „cerco casa/appartamenti” (szukam domu/mieszkania). Na niektórych uniwersytetach istnieją organizacje, takie jak „il Cercalloggio della Mutua studentesca”, „la Bussola di Venezia” oraz „il Postoletto di Bologna”. Przydatne informacje można uzyskać w stowarzyszeniach studenckich, na tablicach ogłoszeń na wydziałach oraz w organizacji „Informagiovani”. Można również skorzystać z usług pośrednictwa nieruchomości, które specjalizują się w wynajmie. Wynajem mieszkania lub pokoju następuje na podstawie umowy zawartej pomiędzy właścicielem a studentem. Można skontaktować się z „Sindacato Unitario inquilini e assegnatari” oraz z „Sindacato inquilini casa e territorio” w celu uzyskania pomocy w znalezieniu zakwaterowania, w sporządzeniu umowy oraz dostępie do informacji.

Akademiki uniwersyteckie oferują zakwaterowanie po umiarkowanej cenie, kawalerka kosztuje około 180-200 Euro za miesiąc. Akademiki uniwersyteckie prowadzone są przez „Enti Regionali per il Diritto allo Studio” i istnieją w każdym mieście uniwersyteckim. Oferują one około 30 000 miejsc w akademikach, domach studenckich oraz w zwykłych domach. Zakwaterowanie jest przyznawane na podstawie corocznego konkursu; sporządzana jest lista według wysokości dochodu, kompetencji oraz indywidualnych uwarunkowań (osoba niepełnosprawna, obcokrajowiec, itp.). Kolejną możliwością są domy zakonne. Wszelkie informacje są dostępne w „Guida dello Studente delle Università” lub w katolickim biurze administracji diecezjalnej.

POLSKA

W Polsce nie istnieją żadne usługi o zasięgu krajowym zajmujące się dostarczaniem informacji zagranicznym studentom o możliwości zakwaterowania, itp.

WIELKA BRYTANIA

Wynajęcie mieszkania w brytyjskich miastach i mniejszych miejscowościach jest stosunkowo łatwe. Zakwaterowanie w Wielkiej Brytanii najczęściej leży w zasięgu możliwości finansowych studenta, jest wygodne i bezpieczne. British Council służy radą odnośnie zakwaterowania www.educationuk.org/

British Council zaleca znalezienie zakwaterowania przez przyjazd do Wielkiej Brytanii. Jeśli jednak nie udało ci się tego zrobić przed przyjazdem lub jeśli czujesz się dość pewnie w obcym kraju i czekasz z tym do przyjazdu, istnieją krótkoterminowe opcje zakwaterowania takie jak schroniska młodzieżowe i inne. Jeśli przybyłeś do Wielkiej Brytanii po raz pierwszy, prawdopodobnie najłatwiejszym i najprostszym rozwiązaniem będzie kilkudniowy pobyt w schronisku młodzieżowym do momentu znalezienia stałego miejsca zamieszkania. Często stosowany jest limit długości (zazwyczaj trzy noce) pobytu w schronisku młodzieżowym, szczególnie w sezonie. Ubiegaj się o międzynarodową kartę schronisk młodzieżowych zanim opuścisz swój kraj, aby nie tracić czasu na formalności po przyjeździe. Wykaz schronisk młodzieżowych dostępny jest w lokalnych biurach podróży, YHA - *Youth Hostel Association Services (Anglia i Walia)* www.yha.org.uk/, the *Hostelling International Northern Ireland* www.hini.org.uk/ lub *Scottish Youth Hostels Association* www.syha.org.uk

Lokalne biuro turystyczne może również zaoferować małe hotele oraz noclegi typu B&B, odpowiednie dla krótkoterminowego zakwaterowania. Ceny pokoi hotelowych są bardzo zróżnicowane, najlepiej sprawdzić cennik przed zameldowaniem się. Zakwaterowanie typu B&B jest zazwyczaj tańsze od hotelu. *Venuemasters* www.venuemasters.com/ jest odpowiedzialne za zakwaterowanie na ponad 60 uniwersytetach poza okresem nauki.

Pokoje, mieszkania i domy

Zakwaterowanie w Wielkiej Brytanii w okolicach Londynu i na południowym wschodzie Anglii jest raczej kosztowne. Ogólnie mówiąc, im bardziej na północ tym tańsze zakwaterowanie. Na stałe miejsce zamieszkania można wynająć pokój, mieszkanie lub dom. Można wynająć mieszkanie umeblowane lub nieumeblowane. Ogłoszenia o wynajmie mieszkań, kawalerek i domów zamieszczane są w lokalnej prasie. Podczas poszukiwania zakwaterowania można też skorzystać z usług agencji nieruchomości lub agenta nieruchomości. Dane kontaktowe agentów można znaleźć w lokalnej książce *Yellow Pages* www.yell.com. Nieruchomości przeważnie wynajmowane są na minimalny lub krótkoterminowy sześciomiesięczny okres jednak należy uiścić z góry zwrotny zastaw lub depozyt. Niektórzy właściciele nieruchomości wymagają referencji, więc lepiej przygotować się na taką ewentualność. Ewentualnie można wynająć pokój przy rodzinie lub dzielić mieszkanie z innymi młodymi osobami. To jest najtańsza opcja a szczegóły tego typu zakwaterowania dostępne są w prasie lokalnej. Jeśli w pobliżu znajdują się uczelnie wyższe, ogłoszenia o pokojach do wynajęcia mogą również znajdować się na studenckich tablicach ogłoszeń.

ODNOŚNIKI, BAZY DANYCH ORAZ STRONY INTERNETOWE PRZYDATNE PRZY POSZUKIWANIU STAŻU

Międzynarodowe

www.internationalplacement.org, strona poświęcona międzynarodowej mobilności, stworzona, aby wspierać praktyki i staże na poziomie ponadnarodowym. Oferuje stażystom i firmom następujące bezpłatne usługi: ulokowanie na staż przez internet, informacje oraz przydatne rady, dokładne informacje o praktykach w poszczególnych krajach europejskich.

www.eurostage.org, można tam odnaleźć informacje na temat praktyk, systemów edukacji, firm, opis praktyk. Studenci mogą złożyć wniosek wybierając kraj. Firmy „widzą” listę wniosków zagranicznych studentów i mogą przestać swoją ofertę praktyk.

www.centrorisorse.org, internetowa strona *Studiare e lavorare in Europa* została opracowana przez „Centro Risorse Nazionale per l'Orientamento” - “Area Formazione Lavoro” i działa od 1993 na mocy ustanowienia przez Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej oraz Komisji Europejskiej - Dyrekcja Generalna Edukacja i Kultura. Strona stanowi punkt zbiorczy wszystkich stron internetowych o tematyce praktyk. Stwarza to bardzo interesującą szansę dla tych, którzy zainteresowani są zdobyciem doświadczenia zawodowego lub po prostu wybierają się na wakacje.

www.emploi-international.org Celem witryny Emploi-International.org jest znalezienie miejsca kandydatom poszukującym pracy za granicą oraz wypełnienie międzynarodowych wakatów.

Umożliwia to każdej firmie z siedzibą we Francji lub za granicą umieszczenie w sieci ogłoszeń o międzynarodowych wakatach. Umożliwia to również składanie wniosków wszystkim kandydatom szukającym pracy za granicą, którzy są obywatelami Francji, lub obywatelami Europejskiego Obszaru Gospodarczego mieszkającymi we Francji lub obywatelami innego państwa mieszkającymi we Francji.

Szczegóły dotyczące poszczególnych państw

FRANCJA

Więcej informacji dostępnych jest pod adresem www.infostages.com Centrum Dokumentacji Informacji Młodzieżowej, adres witryny www.cidj.asso.fr

Égide kieruje inicjatywami francuskiego rządu na rzecz współpracy międzynarodowej: przyjmowanie zagranicznych stażystów oraz zaproszonych gości, przygotowanie zadań dla międzynarodowych ekspertów. Égide udziela również wsparcia organizacjom zaangażowanym w wymiany międzynarodowe (laboratoria naukowe, uniwersytety, samorządy lokalne, itd.). www.egide.asso.fr

Informacje dostępne są również w ogólnej i specjalistycznej prasie francuskiej. Prasa specjalistyczna jest we Francji bardzo dobrze rozwinięta. Poniżej znajdują się przykłady zawierające ogólne informacje:

Le Monde, gazeta codzienna, dostępna również bezpłatnie na stronie www.lemonde.fr

L'Express, tygodnik, dostępny bezpłatnie na stronie www.lexpress.fr

Informacje gospodarcze:

La Tribune, gazeta codzienna, dostępna również bezpłatnie na stronie www.latribune.fr

Les Echos, gazeta codzienna, dostępna odpłatnie również na stronie www.lesechos.fr

L'Usine nouvelle, tygodnik zajmujący się działalnością przedsiębiorstw i sprawami kierowniczymi www.usinenouvelle.com

L'Expansion, tygodnik zajmujący się gospodarką we Francji, szansami zatrudnienia na stanowiskach kierowniczych www.lexpansion.com

Można również poszukać informacji w specjalistycznej prasie i na stronach:

L'hotellerie zajmująca się cateringiem oraz pracą w hotelu oraz dająca możliwości „stage” <http://www.lhotellerie.fr/>

Le moniteur zajmująca się budownictwem oraz dająca możliwości „stage” <http://www.lemoniteur-expert.com/>

Usługi komputerowe <http://www.01net.com/emploi/>

NIEMCY

Te strony internetowe są darmowe w zakresie wszelkich stażowych baz danych dla firm i studentów oraz wszystkich, którzy oferują lub poszukują stażu lub zatrudnienia. Często należy się zarejestrować, aby móc korzystać z baz danych. Te bazy danych dostarczają również informacji o „Praktikum”, dokumentach dołączanych do wniosku, rozmowach kwalifikacyjnych, itp. Na niektórych stronach dostępne są informacje o szkolnictwie wyższym, życiu studenckim, itp.

www.prabo.de

www.praktikum.de

www.praktikum-online.de

www.praktikum-service.de

www.praktikum.info

www.praktika.de

www.studserv.de

www.praktikums-boerse.de

www.unicum.de

www.hobsons.de

www.campus-topline.de

www.jobs3000.net/

www.karriere.de

www.jobber.de

www.jobboerse.de

www.jobpilot.de

www.wiwo.de/praktikumsboerse - strona internetowa niemieckiego Wirtschaftswoche

www.fairjobbing.net

www.karriere.unicum.de

Poniższe strony internetowe oferują staże, praktyki oraz zatrudnienie szczególnie studentom i absolwentom. Linki dostarczają również danych o różnych przedsiębiorstwach.

www.akademiker-online.de

www.berufsstart.stepstone.de

www.unister.de

Ta strona internetowa zapewnia studentom możliwość poszukiwania stażu lub pracy w przemyśle budowlanym/inżynierowie, architekci lub w przemyśle motoryzacyjnym, itp.

www.bau.net/inserate/

www.deutsche-bauzeitung.info

www.automotive-job.net

Ta strona oferuje studentom i firmom stażową bazę danych specjalizującą się w marketingu, reklamie, komunikacji oraz branży internetowej.
www.absolutebeginners.de
www.werbeagentur.de/service/jobboerse

Ta strona internetowa oferuje pracę i staże dla uczniów i studentów.
www.schuelerjobs.de

The Mediamonster udostępnia bazę danych całej prasie niemieckiej.
www.mediamonster.de

WŁOCHY

www.sportellostage.it, bezpłatny serwis publiczny zapewniany przez ACTL od 1999 roku. Początkiem był projekt pilotażowy we współpracy z Ministerstwem Pracy, FSE, Regione Lombardia oraz Corriere Lavoro; oferuje młodym osobom, przedsiębiorstwom oraz instytucjom pośredniczącym usługi w zakresie promowania oraz rozpowszechnianie praktyk integracyjnych oraz staży zapewniając przy tym skuteczną i specjalistyczną pomoc. Pod ofertami stażu znajdują się szczegółowe opisy ofert sporządzone przez wiele firm włoskich, określające okres trwania, wymagane wykształcenie, zwrot kosztów, itp.

ACTL organizuje również warsztaty orientacji zawodowej, seminaria, kongresy.

www.eurocultura.it, stowarzyszenie kulturalne oferujące różnorodne usługi oraz informacje i pomoc w poszukiwaniu praktyk w krajach Wspólnoty Europejskiej. Rozsyła newsletter „Muoversi” poprzez pocztę elektroniczną lub międzynarodowych operatorów sieci komórkowych.

www.jobadviser.it, praktyki oraz propozycje pracy wraz z opisem firmy, o najciekawsze propozycje można ubiegać się bezpośrednio w firmie, wskazówki jak napisać CV oraz list motywacyjny, Znajduje się tam również zaktualizowany kalendarz Career Day oraz dział poświęcony praktykom i stażom.

www.linklavoro.it wybierając zakładkę informacyjną oraz usługi-praktyki można skorzystać z bazy danych, wyszukiwarki praktyk oraz poznać włoskie firmy oferujące praktyki; istnieje możliwość bezpośredniego dostępu do strony internetowej danej firmy. Poszukiwania mogą się odbywać według regionów lub branży przedsiębiorstw.

www.info-stage.it Portal poświęcony praktykom, ma na celu umożliwienie studentom kontaktu z firmami oferującymi praktyki i staże.

www.jobtel.it, portal poświęcony orientacji zawodowej oraz stażom zawodowym, zajmuje się zapoznawaniem młodych osób ze światem pracy. W zakładce „szanse i możliwości” znajduje się wykaz praktyk i staży. Jest tam również przydatny przewodnik po głównych stronach internetowych oraz lista praktyk, przydatne

wskazówki, ogólne informacje o świecie pracy, zbiory o różnej tematyce, przykładowe CV oraz listy motywacyjne, itp.

www.4-stars.it FourStar jest stowarzyszeniem specjalizującym się w branży praktyk i zatrudnienia, w szczególności w dziedzinie orientacji oraz zasobów ludzkich, ustanowionym przez Regione Lombardia, FSE e Welfare. Podczas trzyletniej działalności zatrudnienie znalazło około 6000 osób, każdego miesiąca uruchamia się około 150 praktyk w ponad 1000 stowarzyszonych firmach. Ponadto, FourStars organizuje bezpłatne kursy szkoleniowe i orientacyjne skierowane do studentów i absolwentów. W zakładce praktyka last minute znajdują się oferty praktyk oraz istnieje możliwość przesłania i uaktualnienia CV on line.

POLSKA

Nie ma żadnych stron internetowych poświęconych temu zagadnieniu. Obecnie Polska nie jest uważana za interesujący kraj do odbycia międzynarodowego stażu.

WIELKA BRYTANIA

Poniżej podane są przydatne strony internetowe:

www.apprenticeships.org.uk/

Praktyki zawodowe (terminowanie) to zorganizowany program praktyk prowadzący do zdobycia powszechnie uznawanych kwalifikacji obejmujących szeroki zakres zawodów. Praktykanci otrzymują możliwość zatrudnienia u pracodawcy, nauki zawodu, poszerzania wiedzy i umiejętności oraz zdobycia kwalifikacji oraz zarabiania pieniędzy w tym samym czasie. Praktyki zawodowe (terminowanie) dostępne są na kilku poziomach. Można uzyskać Foundation Degree (kwalifikacje związane z pracą zawodową) po Zaawansowanej Praktyce Zawodowej (Advanced Apprenticeship).

www.dfes.gov.uk/

Ministerstwo Edukacji

www.hcima.org.uk/content/jobs_placements/documents/jobs_contacts.html

Journal of Vocational Education and Training to międzynarodowe czasopismo naukowe publikujące naukowe artykuły poświęcone rozwojowi praktyki i teorii w nauczaniu pod kątem pracy.

www.activate.co.uk/

Ta strona internetowa zawiera ogłoszenia o pracę zarówno dla studentów jak i absolwentów. Strona ta zawiera również wyszukiwarkę prac wakacyjnych oraz innych rodzajów pracy.

Warto zwrócić uwagę na agencje pośrednictwa pracy. Wiele z nich można odnaleźć w książce telefonicznej Yellow Pages.

www.doctorjob.co.uk/WorkExperience/

Podaje podstawowe informacje o sytuacji w Wielkiej Brytanii odnośnie miejsc pracy oraz jak zająć się poszukiwaniem zatrudnienia.

www.bbc.co.uk/radio1/onelife/work/options/placement_before.shtml

Rady na temat stażu

www.ruralnetuk.org/employability/seekres.htm

Linki dla osób niepełnosprawnych

www.chamberonline.co.uk/

Brytyjska Izba Gospodarcza

www.nebpn.org/

NEBPN jest organizacją patronacką oraz głosem Education Business Partnerships działających w Wielkiej Brytanii.

www.blis.org.uk/jobs_Search.aspx

BLIS Jobs - witryna poświęcona zatrudnieniu skierowana do osób znających języki obce

www.grb.uk.com/work_experience.0.html

Biuro Rekrutacji Absolwentów

www.careerscope.info/gapzone/

Informacje dotyczące doświadczenia zawodowego są rozpowszechniane wśród studentów, pracodawców oraz firm/organizacji pomagających studentom w wyszukiwaniu stażu itp., dostępne są na stronie internetowej www.work-experience.org. Strona ta umożliwia również osobom studiującym na brytyjskich uczelniach wyszukiwanie odpowiednich posad.

PONADNARODOWY WYMIAR STAŻU ORAZ KONTEKST MIĘDZYKULTUROWY

Staż w obcym kraju jest świetnym pouczającym doświadczeniem pod względem zawodowym, lingwistycznym oraz interpersonalnym.

Nawet, jeśli staż odbywa się w sąsiednim kraju międzykulturowy wymiar wcale nie musi być umniejszony.

Pojęcia „czasu” - punktualność, godziny pracy, zarządzanie czasem, itd. - „hierarchii” - stosunki ze współpracownikami i zwierzchnikami - „stosunki międzyludzkie” - oficjalność/bezpośredniość w kontaktach - „wydajność”, „autorytet”, „kompetencje”, itp. są aspektami kulturowymi trudnymi do poznania w krótkim czasie.

Należy utrzymywać kontakt z codziennym życiem w danym kraju i z określonym środowiskiem pracy, istnieje wiele elementów wartych rozważenia także w mini-kulturach na danym obszarze (przedsiębiorstwo publiczne, duża lub mała/średniej wielkości firma, korporacja działająca niezarobkowo, itp.)

Przydatne informacje na tematy międzykulturowe znajdują się na www.training-youth.net/tkits.htm lub w „All different - All equal, education pack” opracowany przez Europejskie Centrum Młodzieży i dostępny na stronie www.coe.int/t/E/human_rights/ecri

Niniejszy raport został opracowany w kwietniu 2006 przez *Barbarę Forni* z ASTER (Włochy) przy współpracy *Elisabeth Gros* z Centre d'Information Internationale de l'université de Lyon (Francja).

Raport bazuje na krajowych raportach opracowanych w ramach projektu "Ergo-in-Net".